

■ ■ Vinterens debatt om Hjemmefrontens kamp mot nazi-okkupantene har fått en av motstandsmennene fra krigen til å stille følgende spørsmål:

Makulering av landssvikarkivet?

Artikkelforfatteren, Einar Grannes, er pensjonist. Aktiv motstandsmann under krigen.

Det er kanskje en for-mastelig tanke å maku- lere landssvikarkivet. Men den er aktualisert av den seinere tids avis- debatt, som har avslørt at sensitive deler av vår okupasjonshistorie er tilgjengelig for personer som mangler både folke- skikk og respekt for egen underskrift.

Einar Grannes

„ Å om- skrive histo- rien, slik enkelte har ambisjoner om, er dømt til å mis- lykkes. „

Dette er et spørsmål om medmennes- kers integritet versus arkiver som innehol- der dels misvi- sende og ten- densiøse rap- porter, som utenforstående ikke er kompe- tente til å eva- luere.

En subkultur engasjerer seg i rehabilitering av Hitlers til- hengere og

bruker arkivene til å fremme sine mål, hvor nedrige personangrep blir en hovedsak, i stedet for nøytral forskning.

Semi-historikere og piratskribenter surfer på en innbilt populær bølge, men forveksler sensasjonslust med sympati, og vil oppdage at farvannet er ureint.

Historiens dom

«Historiens dom» er en uklar frase, mer enn realitet. Arkiver kan aldri bli annet enn substitutter – for tidsånden finnes

ikke der, stemnin- ger under krig og okupasjon: hat, hevnefølelse, sorg, misunnelse, sam- hørighet, resigna- sjon, isfronten. Ord arkiveres, men ikke følelser.

Det er en banal sannhet at objekti- vitet forutsetter avstand. Men blir avstanden for stor, er «objektivitet» ikke annet enn en akademisk tale- måte som bærer spiren til ignorans

og selvhøvdelse. Det er (derfor) en feil- slutning å tro at ettertid vet bedre enn samtid. Å se en sak fra to (eller flere) sider, er den saklige begrunnelse for tvil- syn, som er et uttrykk for moralsk for- virring, eller har sin opprinnelse i oppor- tunisme, i dette tilfelle til fordel for lov- brytere og deres støttespillere.

Det er skrevet mye om vår okupa- sjonshistorie, ikke alt like profesjonelt. Et mindretall har ikke våget å ta et opp- gjer med seg selv, og vil omskrive histo- rien til egen fordel. Sympatiserende «leie-skribenter» med like få skrupper som deres åndsfeller i en annen bransje,

OKKUPASJONSHISTORIE: Er det ikke for mange sjarlataner ute til at arkivene fra krigen bør være åpne? spør innsenderen.

misbruker arkiver og andre kilder. Hel- heten går i oppløsning i regi av fromme hyklere.

Grafing i arkiver har ingenting med forskning å gjøre, men er en variant av voyeurisme, «kikking», som er lovstridig i andre former.

Det er viktig å un- derstreke at lands- svik under den tys- ke okupasjon er et sekkebegrep, med uoverstigelige vari- anter, fra passive og politisk naive såkal- te NS-medlemmer, via frontkjempere som avla ed til Hit- ler, til angivere, tortur- ister og mordere, sistnevnte inklude- rer Quislings og hans «justisminis- ter» Riisnæs' ekse- ksjonsplottonger som skjøt sine til-

fangetagne landsmenn med kaldt blod. Å omskrive historien, slik enkelte har am- bisjoner om, er dømt til å mislykkes.

Et yndet uttrykk

«Seierherrenes justis» er et yndet ut- trykk, underforstått at landsforrædere led urett da de ble stilt for retten i et fritt og demokratisk samfunn etter krigens slutt. Men de not da godt av rettsstaten, i motsetning til hva de lot andre få, så len- ge naziene seiret og hadde makten.

Titalls millioner fikk smake seierher- renes justis i de årene Hitler og hans til-

hengere rådde over menneskers skjebne. Det skulle bare mangle at de ikke måtte sone, de som gikk i fiendens tjeneste.

De skrivende pirater har sikkert et ut- valg av motiver, hvor profit og ambi- sjoner kombineres med obsternasighet og misjonstrang, under dekke av sam- funnsengasjement.

Ettersom alt av vesentlig betydning

for samfunnet er kjent og offentliggjort, synes arkivene ikke lenger å ha andre oppgaver enn å være habitat for kverulan- ter og useriøse voyeurere.

Å evaluere rapporter og referater fra avhør, krever kjennskap til aktørene og til det som skjedde. Det er en umulighet for ettertiden, selv med den mest nitide forskning.

Energidebatt er viktig, men må være riktig

Erik Dalheim

I et oppslag i VG 29. mars er jeg tillagt ut- talelser som: «Vil fjer- ne kraftgubber», «Tret- te og forgubbede lokal- politikere må bort fra styrebordene i norske energiverk». Dette er meninger som jeg hverken har uttalt eller har grunnlag for å ha.

Bakgrunnen for VGs oppslag er en presse- konferanse i tilknyt- ning til et energipoli- tisk seminar i Bergen 17. mars. Her forsøkte deres journalist gjen-

tatte ganger å tillegge meg holdninger som ville være sterkt dis- kriminierende overfor tillitsvalgte i lokale energistyrer. Dette til- bakeviste jeg på det sterkeste. Likevel kom altså et uriktig referat på trykk i deres avis.

Det jeg derimot under- streket i mitt innlegg i konferansen, var det ansvar som påhviler de offentlige eiere i kommunestyre og fyl- keking når det gjelder utforming av målset- tinger for de mange of- fentlig eide kraftverk. Avklarte målsettin-

ger fra eier er av avgjørende betydning for energistyrene beslut- ninger, i en bransje med stadig nye utford- ringe.

En rekke kommune- styrer og energiverk gjør i dag en god jobb. Andre bør lære av disse. Gode løsninger på de miljø- og energipoli- tiske utfordringene som knytter seg til energisektoren, er av- hengig av en åpen de- batt. I denne sammen- heng er vi alle like av- hengige av at også me- dia holder seg til det som er virkeligheten.